ELMADAĞ İLÇESİ TARİHİ ve ARKEOLOJİSİ

ELMADAĞ İLÇESİ / ANKARA / GALATİA

ELMADAĞ İLÇE MERKEZİ:

Elmadağ İlçesinin Yeri: Elmadağ İlçesi, Ankara'ya 41km uzaklıktadır. 1.135 m rakıma sahip Elmadağ oldukça engebeli bir topografyaya sahiptir. Tarihi eskilere gitmesine rağmen diğer ilçelere göre merkezin oluşumunun yeni bir tarihi vardır.

Elmadağ Kısa Tarihi: Elmadağ adını yaslanmış olduğu **Elma Dağ**'ından (1.862 m) alır. Kuzeyinde **İdris Dağı** (1.995 m) vardır.

Elmadağ Osmanlı Kayıtlarında Ankara'ya bağlı **Yozgat** Köyüdür. Kervanların konakladığı bir Derbent Köyü olan Yozgat'ın ilk yerleşimleri bugünkü Yenidoğan ve Yenipınar Mahallelerindedir.

Elmadağ İlçesi ve köyleri İlk Tunç Çağı dönemlerinden beri tarihin içinde yer almıştır. Roma Döneminde Galatia Bölgesinin içinde yer almıştır.

Elmadağ'da ilk yerleşimlerden sonra Hitit, Frig, Galat, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı hakimiyeti hüküm sürecektir. Türklerin Anadolu'ya egemen oluşuyla Türkmen boylarının da yurdu olur. Ankara ve çevresindeki birçok ilçenin, yerleşimin kuruluşunda etkin olan Oğuzlar Elmadağ için de önemlidir.

İlçe merkezinde halen devam eden tandır ekmeği yapımı Selçuklulardan günümüze kadar devam ettiği sanılmaktadır. Yine kökü Selçuklulara kadar uzanan halıcılık, el dokuması, kilim, heybe ve çantalar kültürümüzün zenginliklerini günümüze kadar getirmiştir.

ELMADAĞ SUNGUR YERLEŞİMİ: Sungur Yerleşimi, Elmadağ merkezinde Bedir Köyü Sungur Mevkiindedir.

Sungur yerleşimi yaklaşık 2 km² alana yayılmış olan büyük bir yerleşim yeridir. Detaylı çalışmalarla yerleşimin planının çıkarabileceği yapı kalıntıları tespit edilmiştir. Yerleşim üzerinde İlk ve Son Tunç Çağı seramiğiyle birlikte, geç dönem Roma ve Bizans Dönemi seramik parçaları tespit edilmiştir. Yerleşimin Roma ve Bizans Döneminde yoğun olarak iskân gördüğü düşünülmektedir.

Sungur Yerleşimi Koruma Kurulu kararıyla 1993 yılında 1. Derece SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

Ayrıca yine bu alanda **Kaletepe Mevkii** Koruma Kurulu kararıyla 1993 yılında 1. Derece SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

KIZEVLİ HÖYÜK: Kızevli Tepe Höyük, Yenimahalle Kızevli Tepe Mevkiindedir.

Kızevli Höyük

ANKARA -ELMADAĞ

Doğal bir tepe üzerindeki höyük Elmalı Deresinin kuzeyinde 13-14m yüksekliğinde, etrafa hakim bir konumdadır. Bu höyüğümüz ise belediye imkanlarıyla tahrip edilmiştir. 1990-93 yılları arasında Höyük ağaçlandırılmak istenmiş ve ağaç dikimi için teraslar oluşturulurken tahribata uğramıştır. Tepesi neredeyse düzleşmiştir. Etrafı ise yerleşim alanı içinde olduğundan yapılaşmayla tahribata uğramıştır. Günümüzde imar planlarına göre piknik ve eğlence yeri olarak ayrılmıştır. Üzerinde toplanan çanak çömleğe göre Roma ve Bizans Döneminde iskân görmüştür.

Kızevlitepe Höyük Koruma Kurulu kararıyla 2002 yılında 1. Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

HASANOĞLAN BELDESİ:

HASAOĞLAN BİLGİLERİ: Hasanoğlan Beldesi de yüksek bir plato üzerinde kurulmuştur. İdris Dağının en yüksek noktası olan **Kırk Kızlar Tepesi** Hasanoğlan'ın en yüksek noktasıdır. Hasanoğlan 1.200 m rakımlıdır. Hasanoğlan'ı meşhur kılan günümüze kadar bakiyeleri kalmış olan Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü Okuludur. Bu bakiyeler 2001 yılında Koruma Kurulu Kararıyla 1. Derece Anıt Eser olarak tescillenmiştir.

Türklerin bölgedeki ilk iskân yerlerinden biri de Hasanoğlan'dır. 1530 yılı kayıtlarında **Lal'a Kervansarayı** mezrası olarak zikredilen bu yerleşimde yolcuların konaklaması için Kervansaray ve Derbent yapılmıştır. Bugün burası Lalahan Beldesine dahil edilmiştir.

Aralık 1892 yılında hizmete giren İstanbul-Ankara demiryolu, daha sonra Dekovil hatlı olarak Yahşihan'a kadar döşenir. Bu hat Kurtuluş Savaşında cephane ve tahıl sevkiyatında kullanılacaktır. Bölgede adı geçen **Lala Kervansarayı** günümüze kadar ulaşamamıştır.

HASANOĞLAN HEYKELİ: Anadolu Medeniyetleri Müzesinde baş köşelerden biri Hasanoğlan Heykelciğine veya Hasanoğlan İdolüne ayrılmıştır. MÖ.2100-2000 yıllarına tarihlenen heykelcik Hasanoğlan'da kayaların arasına sıkışmış olarak tamamen tesadüfle bulunmuştur. Hatti yapımı eser elektron ve altından yapılmıştır ve bir kadını betimlemektedir. Mezar hediyesi olarak yapıldığı sanılmaktadır. Heykel üzerindeki bazı desenler, bölgede ele geçen testilerde de süsleme olarak görülmektedir.

Hasanoğlan Heykelciği

HİTİT (ROMA) KABARTMASI: Hasanoğlan Deresi içinde bir kaya üzerine yapılmış olan rölyef, zaman içinde derenin ve taş ocağının taşımış olduğu alüvyonlarla yerin altına gömülmektedir. Köylülerin **Gavur Suvatı** olarak isimlendirdiği kabartmalar Hitit Kabartması olarak literatüre geçmiştir. Hitit kabartması olarak bilinmesine rağmen Roma Döneminden kalmadır. Bu kabartmanın son durumu hakkında bilgimiz yoktur.

Kabartma 1995 yılında Koruma Kurulu kararıyla 1. Derece Arkeolojik SİT olarak tescillenmiştir.

Hasanoğlan Kabartması

Diğer Kalıntı Bilgileri: Hasanoğlan içinde Roma Döneminden kalma Mil Taşı olarak kullanılmış olan, üzeri yazılı sütun parçaları bulunmaktadır. Bu sütunlar okul içindedir. Ayrıca köy camisinde de sütun parçaları vardır. Yine Hasanoğlan Köy çeşmesinde kullanılan devşirme malzeme ve sütun kaideleri görülmektedir. Bu parçaların Lalahan'dan köye getirildiği söylenmektedir. Ayrıca Köy Enstitüsü içinde devşirme mimari parçalar, heykel parçaları süs objesi olarak kullanılmıştır.

HASAN DEDE TÜRBESİ: Hasanoğlan Beldesi Mezarlığındadır.

Hasan Dede Hasanoğlan'a adını vermiş manevi lideridir. Ayrıca 16. yüzyıl tahrir defterlerinde Hasanoğlanı Köyünün **Hacı Bayram-ı Veli**'nin ahfadından **Tayyip Baba**'ya tımar olarak verildiği yazılıdır.

Türbenin durumu hakkında herhangi bir bilgimiz yoktur. Türbe yanında **Hasandede Pınarı** olarak adlandırılan bir çeşme vardır. Hasan Dede değişik dilekler ve yağmur duası için ziyaret edilmektedir.

HASANOĞLAN TÜRBELERİ: Diğer Hasanoğlan Türbeleri, belde içine ve çevresine dağılmış durumdadır.

Hasanoğlan Kasabasına ismini veren **Hasan Dede** haricinde kasabada dört adet daha yatır bulunmaktadır. Bu yatırların günümüzde ziyaret edilip edilmediğini durumlarını bilmiyoruz. Bilgileri değerli insan merhum hocamız Hikmet Tanyu'nun kitabından aktarıyorum.

Hasan Deresinde **Asiye Abla** veya **Asiye Ebe** yatırı, Çat Dersinde **Sarı Dede** yatırı ve kasaba içinde, **Çal Dede** ve **Hüseyin Gazi** yatırları bulunmaktadır.

Türbelerin durumu hakkında herhangi bir bilgimiz yoktur.

Özellikle çocuğu olmayan kadınlar, hastalıktan kurtulmak ve şifa bulmak amacıyla gelenler, bu yatırları ziyaret etmektedir. Adak olarak mum ve kurban adanmakta, türbe etrafında üç kez dönülmektedir.

LALAHAN BELDESİ:

LALAHAN BİLGİLERİ: Hasanoğlan Beldesini anarken adını andığımız **Lala Kervansarayı** bu beldemize ismini vermiştir. Günümüzde bu kervansaraydan geriye bir şey kalmamıştır.

KALE ÖRENİ BİLGİLERİ: Kale Öreni, Lalahan Beldesi Kale Mevkiindedir. Varlığını envanter sayfasından öğrendiğimiz ören Koruma Kurulu kararıyla I. ve III. Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak 1997 yılında tescillenmiştir. Alan **Kale**, **Kale Arkası** ve **Taşönü Mevkii** olarak üçe bölünmüştür. III. Derece Sit Alanı Maden Ocağı faaliyetleriyle tahrip edilmiştir.

YEŞİLDERE BELDESİ:

YEŞİLDERE BİLGİLERİ: Yeşildere Beldesi bölgenin Antik Dönem yerleşimi ve kalıntısı en çok olan idari birimidir. Eski adı **Dereşıh** ve **Dereşeyh** olan belde İdris Dağı eteklerinden akan dere kenarında kurulduğundan ve **Seyyid Cemali Zaviyesi** ve **Türbesi** burada olduğundan bu adı almış olmalıdır. Belde 1970 yılında afet bölgesi ilan edilince günümüzdeki yerine taşınmış ve 1992 yılında belde olmuştur. Ayrıca **Hasanoğlan Hacı Bayram-ı Veli Vakfı**'na ait bir kısım arazi Yeşildere sınırları içindedir.

Yeşildere Beldesi sınırlarında bir çok antik yerleşimler, kalıntılar ve tekil buluntular bulunmaktadır. Yeşildere Beldesi tarihi Milat öncesine uzanırken, daha sonra Galat, Roma ve Erken Bizans'a tarihlenen bakiyeler dikkati çekmektedir. Beldede**, Bazan Kayası** ve **Marmalı Mevkii**nde kabartmalı taşlar**, Yağlıpınar Mevkii**nde beşikli tonozlu taş**, Seyyid Cemali Türbesi**nde antik sütunlar, Roma Döneminden kalma sütun ve başlık parçaları**,** belde

içinde Roma Döneminden kalma aslan heykeli, **Sarayözü Mevkii**nde sütun başlıkları, **Eski Köy** yakınlarında mağara ve belde yakınındaki **Pencere Kayası** tarihi bakiyeler ve izlerdir.

Roma Dönemi Aslan Heykeli

ŞIHLARBAĞI HÖYÜK BİLGİLERİ: Şıhlarbağı Höyük, Yeşildere Beldesi Şıhlarbağı Mevkiindedir.

Şıhlarbağı Höyük, Yeşildere Beldesinin 5,5km güneydoğusunda Ankara-Kırıkkale Karayolunun kenarındadır. Höyük yaklaşık 400m çapında yüksekliği ise 6-10m arasında değişmektedir. Höyük üzerinde toplanan seramik kırıntılarına göre Helenistik ve Roma Döneminde iskân görmüştür. Höyük tarımsal faaliyetler ve kaçak kazılarla tahrip olmaktadır.

Şıhlarbağı Höyük Koruma Kurulu kararıyla 1994 yılında 1.Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

Şıhlarbağı Höyük

KAVIŞIK YERLEŞİMİ: Kavışık Yerleşimi, Yeşildere Beldesi Kavışık Mevkiindedir.

Şıhlarbağı Höyüğün 250m kuzeybatısında Sarayözü Deresi kıyısında bulunmaktadır. Dere yatağına doğru eğimli bir arazi üzerinde 400m çapında bir yerleşimdir. Yerleşim üzerinde toplanan seramik kırıntılarına göre Roma Döneminde iskân görmüştür. Yerleşim tarımsal faaliyetler ve kaçak kazılarla tahrip olmaktadır.

Kavışık Yerleşimi Koruma Kurulu kararıyla 1994 yılında 1.Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

ÖZBAĞLAR YERLEŞİMİ: Özbağlar Yerleşimi, Yeşildere Beldesi Özbağlar Ağıl Kayası Mevkisinin 1km kuzeydoğusundadır.

Özbağlar Yerleşimi

Yerleşimin varlığı iki kaçak kazı çukuruyla tespit edilmiş diyebiliriz. Kaçak kazı çukurlarının kenarında tespit edilen Roma Dönemi kırıntılara göre bu alanda hamam veya fırın kalıntısının olduğu düşünülmektedir. Bu alanda döşeme tuğlaları, kase ve vazo parçaları tespit edilmiştir. Yerleşim yeri kaçak kazı ve tarımsal faaliyetlerle tahrip edilmektedir.

Özbağlar Yerleşimi Koruma Kurulu kararıyla 2003 yılında 1. Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

Ayrıca **Asartepe** üzerinde kale ve yerleşim izleri bulunmaktadır.

KİSECİK TÜMÜLÜSÜ: Kisecik Tmülüsü, Yeşildere Beldesine 3km uzaklıktaki Kisecik Mevkiindedir.

Kisecik Tümülüsü

Tümülüs taşlık ve kayalık bir arazi üzerindedir. Bulunduğu ortamda etrafına hakim konumdadır. Batısında Kiseğinçay Deresi geçmektedir. Tümülüs eteğinde ve üzerinde üç ayrı kaçak kazı çukuru tespit edilmiştir.

Kisecik Tümülüsü Koruma Kurulu kararıyla 2009 yılında 1. Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

ÜÇ SİVRİLER TÜMÜLÜSLERİ: Üçsivriler Tümülüsleri, Yeşildere Beldesi Çiştepe Mevkiindedir. Yeşildere Beldesi'nin 4km kuzeybatısında, İdris Dağı eteklerinde kalmaktadır. Üç adet tümülüsten oluştuğundan Üçsivriler adıyla anılmaktadır.

A TÜMÜLÜSÜ

A Tümülüsünün çapı 40m, yüksekliğiyse 10m kadardır. En büyük tümülüstür. Tümülüs üzerinde eski yeni beş tane kaçak kazı çukuru tespit edilmiştir.

B Tümülüsünün çapı 20m, yüksekliği 6m kadardır. En kuzeyde kalan tümülüstür. Tümülüs kaçak kazılarla tamamen tahrip edilmiştir. Mezar odasına ulaşılmış, odanın duvarları yıkılmış ve kırılmıştır.

C Tümülüsünün çapı 10m, yüksekliği 1,5m kadardır. En küçük ve güneyde kalan tümülüstür. Bu Tümülüs de kaçak kazılarla tamamen tahrip edilmiştir.

Üçsivriler Tümülüsleri ayrı ayrı Koruma Kurulu kararıyla 2000 yılında 1. Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

SEYYİT CEMALİ TÜRBESİ: Seyit Cemali Türbesi, Yeşildere Beldesi, Seyit Cemali Mahallesindedir.

Cemal isimli zat Yeşildere'nin kurucusu olup, kolonizatör derviş olarak adlandırılabilir. Bazı kayıtlarda **Ahi Cemal** olarak da anılmaktadır.

Seyyid Cemali Türbesi

Türbe 1991 yılında onarım görmüştür. Kırma ve yığma taştan inşa edilmiştir. türbede üç adet sanduka bulunmaktadır. Kiremit çatıyla örtülüdür.

Türbe Koruma Kurulu kararıyla 1990 yılında 1.Derece Anıt Eser olarak tescillenmiştir.

Seyit Cemali Yeşildere halkı tarafından özellikle Yağmur Duası için toplu olarak her yıl ziyaret edilmektedir. Değişik dilekler ve istekler içinde ziyaret edilir.

GELİN KAYASI ZİYARETİ: Gelin Kayası, Yeşildere Beldesi, 6km kuzeyinde 1.900 m rakımlı bir tepenin üzerindedir.

Gelin Kayası Ziyareti

Gelin Kayası Türklerin taşa bağlı inançlarına göre ziyaret edilen ve Anadolu'da birçok yerde rastladığımız taş kesilme efsanelerinden birisidir.

Efsane şöyledir: *"Güzelliğiyle ünlü genç bir kızın pek çok isteyeni vardır. Günlerden bir gün, kızı istemeye gelenlerden bir ailenin oğluna kızın da gönlü kayar ve düğün günü gelir çatar. Genç kız, tüm hazırlıklarını tamamlayıp gelin alayı ile beraber yola çıkar. Ne var ki, düğün*

alayının önünü eşkiyalar keser ve gelin dışındaki herkes öldürülür. Çete reisi, gelinden faydalanmak isteyince, "Ya Rabbim, beni bu zalimin eline bırakma, ya kuş et uçur, ya da buracıkta taş et!" diye yalvarır. Duası kabul olur ve oracıkta taş kesilir."

KIRK KIZLAR KAYASI ZİYARETİ: Kırk Kızlar Kayası, Yeşildere Beldesi, 6km kuzeydoğusunda kalan 1.990 m rakımlı İdris Dağındadır.

İdris Dağı

Kırk Kızlar Kayası Türklerin taşa bağlı inançlarına göre ziyaret edilen ve Anadolu'da birçok yerde rastladığımız taş kesilme efsanelerinden birisidir. Bölgede bu dağın devamı olan **Gelin Kayası**'nın hikayesine benzemektedir.

Efsane şöyledir: *"Yörede oturan kırk kız, bahçelerden odun getirmeye gitmişlerdir. Odunlarını topladıktan sonra, eve dönmeye koyulan kırk kızın yolunu eşkiyalar keser. Namuslarının korumak için kızlar, "Allah'ım, bizi bu eşkiyaların eline teslim etme, ya taş et, ya da kuş et." diye dua ederler. Duaları kabul olur ve oracıkta taş kesilirler.."*

DİĞER YEŞİLDERE TÜRBELERİ: Diğer Yeşildere Türbeleri, Yeşildere Beldesinde yeni ve eski yerleşim yerindedir.

Yeşildere Köyünün bilinen ve ziyaret edilen en önemli türbesi **Seyit Cemali**'ye aittir. Ayrıca Yeşildere Beldesinde **Tek Türbe** olarak anılan bir türbe ve eski Yeşildere Yerleşimi yani Dereşıh Köyünün mezarlığında medfun bulunan **İsimsiz Türbe** bulunmaktadır.

AKÇAALİ KÖYÜ:

AKÇAALİ BİLGİLERİ: Türklerin bölgedeki ilk iskân yerlerinden biridir. Eski adı **Ağcalı** ve **Akcalı** olup, 1530 yılı kayıtlarında **Murad Viran** olarak anılan mezra Ağcalu Cemaati tarafından kurulduğundan **Ağcalu** olarak anılmıştır.

AŞAĞIKAMIŞLI KÖYÜ:

AŞAĞIKAMIŞLI ve KALINTI BİLGİLERİ: Küre Dağı eteklerinde Balaban Çayına karışan bir derenin yatağında kurulu olan bir köydür. Köyün eski adı **Kamışlızir**'dir. **Zir** "Aşağı, Alt" demektir. Köyde bulunan İçmece Deresindeki kaplıca suyu cilt ve sedef hastalığına iyi gelmektedir.

Köyün girişinde bulunan mezarlıkta Geç Osmanlı Döneminden kalma mezar taşları bulunmaktadır.

DELİLER KÖYÜ:

DELİLER ve KALINTI BİLGİLERİ: Deliler Köyü Oğuzların 24 boyundan biri olan Avşar /Afşarlara bağlı Delüler Aşireti tarafından kurulmuştur. Türklerin bölgedeki ilk iskan yerlerinden biridir. Köy Ankara Saman Pazarında bulunan **Yakup Bey Mezarı** vakfıdır.

Köy içinde Roma ve Bizans Döneminden kalma antik malzeme görülmektedir.

EDİĞE KÖYÜ:

EDİĞE ve KALE TEPE BİLGİLERİ: Edige Köyü bölgede Türklerin ilk iskan yerlerinden biridir. Kayıtlarda eski adı **Ediki** ve **Edike** olarak geçmektedir. Bu ismi araştırdığımızda **Edik** kelimesine ulaştık. "Kısa Çizme" anlamındadır.

Edige Köyü içinde Helenistik ve Roma Döneminden kalma antik malzeme görülmektedir.

Kale Tepe, Sayın Levent Egemen Vardar ve Nalan Akyürek Vardar'ın 1999 yılı yüzey araştırmalarında incelediği bir yerleşimdir.

Köyün yaklaşık 1km doğusunda yer alan 940 m rakımlı bir tepe üzerindedir. Güneyinde Porsuk Deresiyle kuzeyindeki Kale Deresi arasında yüksekliği 50 m'yi bulan ve birbirine 200 m uzaklıkta olan iki tepeden oluşmaktadır. Doğuda bulunan tepe üzerinde seramik ve mimari bakiyeler tespit edilmiştir. Bu tepenin batısında aralarında 25m mesafe bulunan, uzunluğu 10-15m kadar gözlenen iki sıra duvar bakiyesi tespit edilmiştir.

Yüzeyde bulunan seramik kırıntılarına göre Kale / Yerleşim Helenistik ve Roma Döneminde iskân görmüştür.

KARACAHASAN KÖYÜ:

KARACAHASAN BİLGİLERİ: Karacahasan Köyü eski yerleşim yerlerinden biridir. Köy yakında bulunan Höyük ve Kale Tepe Yerleşimi Helenistik Döneme kadar gitmektedir. Köyün kurucuları Bozulus Türkmenleri olarak anılmaktadır.

HÖYÜKTEPE HÖYÜK BİLGİLERİ: Karacahasan Köyünün 2km kadar kuzeyinde yer alan ve Kale Tepe Mevkii olarak bilinen yerdeki tescilli höyüktür.

Höyüktepe Höyük tarım faaliyetleri sebebiyle düzleşerek yok olmak üzere olan bir höyüğümüzdür. Yüzey incelemesinde üzerinde toplanan seramik kırıntılarına göre Son Tunç Çağında iskân görmüş bir höyüktür.

Höyüktepe Höyük Koruma Kurulu kararıyla 1993 yılında 1.Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

Höyüktepe Höyük

KALE TEPE KALESİ: Kaletepe Kalesi, Karacahasan Köyü Kale Tepe Mevkiindedir.

Karacahsan Köyünün kuzeyinde ana kaya üzerine oturmuş olan, taş duvarlarla inşa edilmiş, bir Kale / Yerleşimdir. Duvar yükseklikleri yaklaşık 5-6m kadardır. Bu alanın çevreye gören konumu sebebiyle gözetleme amaçlı kullanıldığı düşünülmektedir. Geç dönemlerde kullanıldığı düşünülen kale kaçak kazılarla tahrip edilmektedir.

Kale Tepe Koruma Kurulu kararıyla 1993 yılında 1. Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

Kale Tepe Sayın Levent Egemen Vardar ve Nalan Akyürek Vardar tarafından 2000 yılında bölgede yapılan yüzey araştırmalarında ziyaret edilmiştir.

Kale Tepe Kalesi

Üç yanı sarp konik bir tepenin üzerinde bulunan Kale Tepe Kınıkçayı Deresi'nden 100-130m kadar yüksektedir. Tepe üzerinde 30x40 m boyutlarında bir alanı çevreleyen duvar bakiyesi tespit edilmiştir. 30 m kadar çok düzgün izlenen duvarların kalınlığı 2,65 m ölçülmüştür, bu da duvarların sur olarak kullanıldığını göstermektedir.

Kalenin nispeten zayıf olan doğu yönünde teraslama yapılarak bir set oluşturulması ilginç bulunmuştur. Seramik kırıntılarına göre gözetleme amaçlı bu Kale / Yerleşim Bizans Döneminde iskân görmüştür.

ŞEYH BİLAL TÜRBESİ: Şeyh Bilal Türbesi, Karaca Hasan Mahallesi (Köyü) içindedir.

Şeyh Bilal hakkında detaylı bir bilgi yoktur. Değerli şair Mustafa Ceylan'ın bir şiirine göre Karaali'de (Eski Bala) bulunan **Şıh Ali**'nin oğludur. Şıh Ali Şam'dan gelip bölgeye yerleşmiştir. Bu şiirde **Derviş Bilal** olarak da anılmaktadır. Kurtlarla ve yabani hayvanlarla dosttur, avcıdır.

Türbenin durumu hakkında herhangi bir bilgimiz yoktur. Şeyh Bilal değişik dilekler için ziyaret edilmektedir.

KUŞÇUALİ KÖYÜ:

KUŞÇUALİ KÖYÜ: Kuşçuali Köyü, Balaban Çayının vadisinde bulunan bereketli topraklar üzerinde konumlanmış bir köyümüzdür. Köy içinde Roma Döneminden kalma Antik Malzeme bulunmaktadır.

Kuşçuali Köyü

ADATEPE HÖYÜK: Adatepe Höyük, Kuşçuali Köyünün 1km kadar kuzeyinde Balaban Çayı Vadisindedir.

1993 yılında bölgeye gelen Sachihiro Omura'nın yapmış olduğu yüzey araştırmalarında incelenen bir höyüğümüzdür.

Höyük 57x87 m ölçülerinde, yaklaşık 12m yüksekliğindedir. Tepe kısmı tarım faaliyeleri nedeniyle tıraşlanmıştır. Batı yönünde de kaçak kazılarla tahrip edildiği saptanmıştır. Yüzeyde bulunan seramik kırıntılarına göre Demir Çağında iskân görmüş bir höyüğümüzdür.

KALE TEPE YERLEŞİMİ: Kele Tepe Yerleşimi, Kuşçuali Köyünün 1,5 km kadar kuzeyinde Balaban Çayı Vadisinin eteğinde bulunan bir tepededir.

2000 yılında bölgeye gelen Sayın Levent Egemen Vardar ve Nalan Akyürek Vardar'ın yapmış olduğu yüzey araştırmalarında incelenen bir yerleşimdir.

Balaban Çayının kuzeyinde yer alır ve yüksekliği 880 m rakımlıdır. Belirgin izleri olan yapı kalıntılarına rastlanmamıştır. Bu 40m yüksekliğindeki tepe üzerinde belli bir alanda tarım faaliyetlerinin yapılması da alanın bozulmasına sebep olmuştur. Bu alanın 100m kadar güneybatısında nekropol malzemesi veren urne kırıntılarına rastlanmıştır. Bu alanda da tarım faaliyetleri yapılmaktadır. Tüm bu alanların MÖ.1000 yılı seramiği, Helenistik Dönem seramiğine sahip olduğu gözlenmiştir.

SÜLEYMANLI MAHALLESİ:

SÜLEYMANLI KÖYÜ: Süleymanlı Köyü Oğuzların 24 boyundan biri olan Avşar / Afşarlara bağlı Salmanlı aşireti tarafından kurulmuştur.

ARLIK KIRMASI YERLEŞİMİ: Arlık Kırması Yerleşimi, Ankara İli, Elmadağ İlçesi, Süleymanlı Köyü Arlık Kırması Mevkiindedir.

Süleymanlı Köyü'nün ve Bala Yolunun güneyinde, Akçay Deresinin kıyısında kalan arazi üzerindeki yerleşim SİT Alanı olarak tescillenmiştir. Yapılan yüzey araştırmasında ele geçen pişmiş toprak seramik ve yapı malzemeleri Roma, Geç Roma ve Bizans Döneminden kalmadır. Yerleşim tarım faaliyetleri ve mehilli arazi yapısında oluşan erezyondan dolayı tahribata uğramaktadır.

Arlık Kırması Yerleşimi Koruma Kurulu kararıyla 2007 yılında 1. Derece Arkeolojik SİT Alanı olarak tescillenmiştir.

Arlık Kırması Yerleşimi

ASARTEPE YERLEŞİMİ: Asartepe Yerleşimi, Süleymanlı Köyü Asartepe Mevkiindedir.

Süleymanlı Köyünün yaklaşık 2km kuzeybatısında 1.060m rakımlı bir tepe üzerindeki Kale/Yerleşimdir. Tepe Yerleşimi olarak düşünebileceğimiz Asartepe yakınından geçen Balaban Çayı ve çevresini kontrol etmektedir. Tepe noktası doğu yönünde bulunan dere yatağından 100m kadar yüksekliktedir. Güney yönünde tepe noktasından kademeler halinde olan eğimli arazi üzerinde sur ve yapı izleri gözlemlenmiştir. En üst düzeyde 5x5m ölçülerinde kare planlı yapı kalıntısı dikkat çekicidir. Yüzeyde görülen seramik kırıntılarına göre yerleşimin Bizans Döneminde iskan gördüğü düşünülmektedir.

TEKKE MAHALLESİ:

TEKKE KÖYÜ: Tekke Kalıntıları, Tekke (Köyü) Mahallesindedir.

Tekke Köyü, Gökdere Çayı yatağında kurulmuş Türklerin ilk iskan yerlerinden biridir. Köy adını **Ahi Çomak** adına kurulu olan zaviye kalıntıları ve mezarlıktan almaktadır.

Tekke Köyü **Asarcık Kale** Asarcık mevkiindedir. Tekke Köyünü önemli kılan bir özelliği de Osmanlı Döneminde Hac Yolu üzerinde olmasındadır.

AHİ ÇOMAK TÜRBESİ: Ahi Çomak Türbesi, Tekke Mahallesi (Köyü) içindedir.

Değerli araştırmacı Abdülkerim Erdoğan'ın ismini tespit ettiği bir Ahi Erenidir. Tekke Köyüne ismini veren ve yerel halkın tekke ismiyle adlandırdığı tarihi mezarlık içinde medfundur. Ahi Çomak bu köye gelerek zaviyesi kurmuş bir Horasan ereni, Fütüvvet Ehli bir şahıstır. Tekke Köyün adı Osmanlı kayıtlarında Ahi Çomak Köyü olarak geçmektedir.

Ahi Çomak Türbesi

Türbe üstü açık bir hazire şeklindedir. Hazirede birçok antik dönem devşirme malzeme mezar taşı olarak kullanılmıştır.

Hazire 2007 yılında Koruma Kurulu kararıyla 1.Derece Anıt Eser olarak tescillenmiştir.

Ahi Çomak Zaviyesi Osmanlı Döneminde psikolojik hastalıkların tedavi edildiği bir zaviyeymiş. Günümüzde ise hayır duası için ziyaret edilmektedir.

KAYNAKÇA:

1-) www.envanter.gov.tr

2-) www.kulturvarliklari.gov.tr

3-) www.ankararehberi.com

4-) www.tayproject.org

5-) www.panoramio.com

6-) www.hasanoğlan.com

7-) www.ankarasevdam.net

8-) www.tr.wikipedia.org

9-) www.mehmet-ergil.tr.gg

10-) www.antoloji.com

11-) Sachihiro Omura -1993 Yılında İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları -12. Araştırma Sonuçları Toplantısı -1994

12-) Levent Egemen Vardar-Nalan Akyürek Vardar –Galatia Bölgesi Kaleleri /Yerleşmeleri Yüzey Araştırması: Ankara ve Kırıkkale illeri 1999 -18. Araştırma Sonuçları Toplantısı Cilt:2-2000

13-) M.Öcal Oğuz- Petek Ersoy –Yaşayan Taş Kesilme Efsaneleri -2007

14-) Hikmet Tanyu –Ankara ve Çevresinde Adak ve Adak Yerleri –Ankara Üni. Basımevi -1967

ÖZEL TEŞEKKÜR: Ankara üzerine araştırmalarıyla öne çıkan değerli insan Sayın Abdülkerim Erdoğan'a çalışmaları için teşekkür ederim.

NOT: Bu dosya 2014-2015 yıllarında www.arkeodenemeler.blogspot.com.tr ve www.sosyodenemeler.blogspot.com.tr adresinde yayınlamış olduğumuz maddelerin düzenlenmiş toplamıdır.